

Nr 123

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1965/66 till bidrag till anordnande av skolskjutsar m. fl. ändamål jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkterna D 15—D 17, G 7 och G 8) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1965/66 beräkna

till Grundskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem ett förslagsanslag av 1 600 000 kr.;

till Grundskolor m. m. : Bidrag till anordnande av skolskjutsar ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.;

till Grundskolor m. m.: Bidrag till pedagogisk utrustning m. m. ett förslagsanslag av 17 600 000 kr.;

till Bidrag till anordnande av skolmältider ett förslagsanslag av 16 000 000 kr.;

till Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmältider ett förslagsanslag av 150 000 kr.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 49, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 26 februari 1965, föreslagit riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som fordras i samband med avlösning från och med den 1 januari 1966 enligt de grunder departementschefen i propositionen förordat av statsbidragen till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem, anordnande av skolskjutsar, pedagogisk utrustning m. m., anordnande av skolmältider samt anskaffande av inventarier för skolmältider;

b) till *Grundskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem* för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.;

c) till *Grundskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar* för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 77 000 000 kr.;

d) till *Grundskolor m. m.: Bidrag till pedagogisk utrustning m. m.* för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 700 000 kr.;

e) till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.;

f) till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider* för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 681) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 800), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte vid sin behandling av proposition nr 49 1) till Grundskolor m. m.: *Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem* för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr. enligt nu gällande grunder samt 2) till Grundskolor m. m.: *Bidrag till anordnande av skolskjutsar* för budgetåret 1965/66 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 77 000 000 kr. enligt nu gällande ordning.

Utskottet har i samband med handläggningen av propositionen nr 43 angående kommunal skatteutjämning m. m. till behandling upptagit ovannämnda motioner, i vad de avser att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 49 skall avslå förslaget att bidragen till anordnande av skolskjutsar och till inackordering av skolbarn skall avlösas av kommunalskatteutjämningsbidrag.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framförda yrkandena får utskottet hänvisa till motionen II: 800.

I anslutning till propositionen nr 43 angående kommunal skatteutjämning m. m. framlägges i förevarande proposition förslag till övergångsåtgärder i fråga om avvecklingen av statsbidragen till inackordering av skolbarn, till anordnande av skolskjutsar, till pedagogisk utrustning, till anordnande av skolmåltider samt till anskaffande av inventarier för skolmåltider.

I propositionen föreslås vidare medelsanvisningar till ovan angivna ändamål. Förslagen innebär beträffande inackordering av skolbarn, pedagogisk utrustning och skolmåltider anslagsminskningar med respektive 200 000 kr., 7 900 000 kr. och 1 000 000 kr., beträffande skolskjutsar anslagsökning med 7 000 000 kr. samt beträffande inventarier för skolmåltider oförändrat anslag.

Departementschefen framhåller bl. a. att skattutjämningsreformen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1966 och att nu utgående skatteersättningar till kommunerna avses upphöra från samma tidpunkt. Bidragen till inackordering av elever, anordnande av skolskjutsar, pedagogisk utrustning, anordnande av skolmåltider och anskaffande av inventarier för skolmåltider bör följaktligen utgå längst till och med den 31 december 1965. Enligt departementschefen är det då en fördel om nämnda statsbidrag kan helt slutregleras under budgetåret 1965/66. Detta kräver dock vissa ändringar i nu gällande bestämmelser.

Bidragen till inackordering, skolskjutsar och skolmåltider för andra kalender-

halvåret 1965 skulle enligt gällande bestämmelser slutregleras under budgetåret 1966/67. Bidragen utgår till det stora flertalet kommuner och tilldelas samma kommuner år från år. Dessa bidrag bör därför kunna slutregleras redan under nästa budgetår genom att kommunerna samtidigt med det statsbidrag, som utbetalas på grund av slutrekvisition för budgetåret 1964/65, erhåller ett belopp som schablonmässigt beräknas till hälften av det sammanlagda statsbidraget för budgetåret 1964/65.

Bidraget till anskaffande av inventarier för skolmältider, vilket utgår till olika kommuner år från år, bör kunna utgå med hälften av vad nu gällande regler medger till de kommuner, som startar skolmältidsverksamhet under hösten 1965. Slutrekvisition av bidrag bör dock göras vid den tidpunkt, då förskott vanligen söks, dvs. senast den 1 december.

Det allmänna bidraget till pedagogisk utrustning m. m. bör under budgetåret 1965/66 utgå med hälften av sitt nuvarande belopp. Anslaget till det särskilda bidraget till detta ändamål bör nedsättas till hälften under budgetåret 1965/66 och de tillgängliga medlen bör fördelas i vanlig ordning. Även detta bidrag bör kunna slutregleras under nästa budgetår.

Kommunerna använder i allmänhet möjligheten att begära förskott på statsbidrag till inackordering, skolskjutsar, skolmältider och inventarier för skolmältider. Förskotten utgår med omkring hälften av bidraget för föregående år. Den ökning av belastningen av anslaget som uppkommer därigenom, att slutrekvisitionen skall avse inte bara budgetåret 1964/65 utan också förra delen av budgetåret 1965/66 motverkas av att några förskott ej kommer att utgå för dessa bidrag under nästa budgetår. Nyssnämnda anslag bör därför kunna uppföras med av skolöverstyrelsen begärda belopp.

Anslaget till bidrag till pedagogisk utrustning m. m. bör däremot nedsättas till hälften av vad skolöverstyrelsen föreslagit eller till 9,7 milj. kr. Av denna summa bör 375 000 kr. avse anslagsposten till särskilt bidrag.

Departementschefen berör slutligen den utredning, som skolöverstyrelsen verkställt i anledning av riksdagens uttalande (SU 1963: 76 s. 26, rskr 325) rörande utredning av vissa skolskjutsanordningar i samband med handledning av elever, som ålagts kvarstanna i skolan efter skoldagens slut. Överstyrelsen har i detta ärende anfört bl. a. följande.

Såvitt överstyrelsen kan finna faller avsedda skolskjutsanordningar inom tillämpningsområdet för kungörelsen 1958: 380 i dess nuvarande lydelse, varför någon författningsändring icke synes erforderlig.

De anvisningar, som överstyrelsen den 24 september 1963 (Aktuellt från skolöverstyrelsen 1963: 43 s. 542 f.) utfärdat angående elevs kvarstannande i skolan på grund av mindre förseelse eller olämpligt uppträdande, ingår icke på skolskjutsfrågan. Särskilda anvisningar i sådant avseende kommer överstyrelsen eventuellt att utfärda, därest så skulle befinnas nödvändigt sedan närmare erfarenheter vunnits på det organisatoriska planet beträffande detta korrekionsmedel. Överstyrelsen förmodar emellertid att uppkommande spörsmål skall kunna — utan anvisningar från centralmyndigheten — lösas på ett tillfredsställande

sätt genom en förnuftig tillämpning från länskolnämnders och skolstyrelserns sida inom den vida handlingsram, som gällande bestämmelser innebär.

Den ökning av medelsbehovet under anslaget, som anordnandet av skjuts i dylika fall medför, är uppenbarligen obetydlig i förhållande till den utgiftsökning, som betingas av den fortgående starka utvidgningen av skolskjutsverksamheten i övrigt.

Departementschefen finner att syftet med den av statsutskottet begärda utredningen härigenom synes vara tillgodosett.

Utskottet har i utlåtande nr 78 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kommunal skatteutjämning m. m. jämte i ämnet väckta motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till statsutskottet, avstyrkt bifall till motionerna I: 681 och II: 800, i vad de avser att riksdagen skall avslå förslaget att bidragen till anordnande av skolskjutsar och till inackordering av skolbarn skall avlösas av kommunalskatteutjämningsbidrag.

Under hänvisning härtill förordar utskottet att nämnda motioner, i vad de avser anslag enligt nu gällande grunder till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem samt till anordnande av skolskjutsar, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

På grund av vad sålunda anförts och under åberopande av riksdagens beslut i anledning av utskottets hemställan under moment 9 i utlåtandet nr 78 hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 681 och II: 800, såvitt nu är i fråga, bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som fordras i samband med avlösning från och med den 1 januari 1966 enligt de grunder i statsrådsprotokollet förordats beträffande statsbidragen till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem, anordnande av skolskjutsar, pedagogisk utrustning m. m., anordnande av skolmältider samt anskaffande av inventarier för skolmältider;

II. att riksdagen må

a) till *Grundskolor m. m.*: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.;

b) till *Grundskolor m. m.*: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 77 000 000 kr.;

c) till *Grundskolor m. m.*: Bidrag till pedagogisk utrustning

m. m. för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 700 000 kr.;

d) till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.;

e) till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

Stockholm den 18 maj 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Fritz Persson, Axel Andersson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Bengtson, Mårtensson, Bertil Petersson, Kaijser, Rönberg, Thorsten Larsson, Dahlén och Nyman;

från andra kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Mellqvist, fröken Elmén, fru Lewén-Eliasson, herrar Larsson i Hedenäset, Nihlfors, fröken Olsson, herrar Arvidson, Mattsson, Blomkvist, Nordstrandh, Källstad, Berg och Jönsson i Arlov.

Särskilt yttrande

av herrar *Axel Andersson, Bengtson, Thorsten Larsson, Nyman*, fröken *Elmén*, herrar *Larsson* i Hedenäset, *Mattsson* och *Källstad*, vilka anför:

»Sedan riksdagen — i anslutning till statsutskottets utlåtande nr 78 — fattat beslut om avlösning av det särskilda statsbidraget till skolskjutsar och inackordering av skolbarn har vi i detta sammanhang ej haft konstitutionella möjligheter att ställa yrkande svarande mot vår uppfattning. Vi finner ändock angeläget framhålla att avvecklingen av dessa statsbidrag kommer att särskilt hårt drabba glesbygdskommunerna och även innebär risk för en pedagogisk avrustning. En sådan utveckling är diametralt motsatt vår uppfattning om statens ansvar för folkundervisningen.»